

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HARALD NYSTRØM

SLÆGTEN ALLER

SLÆGTEN ALLER

HARALD NYSTRØM

SLÆGTEN ALLER

Trykt som manuskript

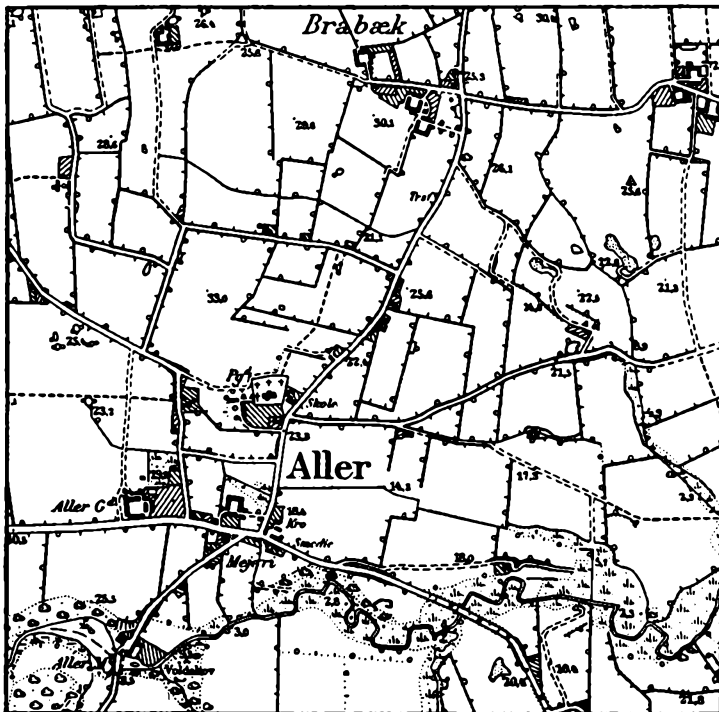
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

KØBENHAVN 1949

I LANDSBYEN BRABÆK, som ligger fem kilometer nord-øst for Christiansfeldt i Sønderjylland, var der i midten af 1700-tallet kun tre mindre gårde, nogle enkelte bolssteder og et par indsiddere. Der var ingen kirke i Brabæk, landsbyen hørte til Aller sogn, og der var halvanden kilometer fra landsbyen til sognebyen Aller.

Aller var dengang også kun en lille samling gårde og huse, men byens beliggenhed ved hovedlandevejen, som løb i retningen vest-øst fra Christiansfeldt til færgestedet ved Heilsminde bugt, foranledigede, at en del af vogntrafikken på denne vej stoppede op i Aller for ved udturen eller hjemturen at handle med købmændene i byen.

I året 1803 talte hele Aller sogn 557 sjæle, af hvilke 66 boede i Brabæk. Kirken i Aller omtales allerede i året 1273, men af denne ældste kirke er der ikke meget tilbage. Den kirke, som nu står i

Kort over egnen mellem Brabæk og Aller.

Aller, er ca. 400 år gammel, den er anseelig med tårn og orgelværk. Byens navn blev i midten af 1400-tallet skrevet »Aluer«.

I landsbyen Brabæk levede indersten (indsidder) HANS BERTELSEN og hustru MARIE LAURITZDATTER; 18. november 1767 fødte konen en søn, der ved dåben i Aller kirke fik navnet JENS HANSEN.

Om der har været flere børn kan ikke siges, heller ikke kan det findes, når forældrene er døde, og da HANS BERTELSEN var indsidder, findes der intet skifte efter hans død.

Sønnen JENS HANSEN rejste som ung mand til København, men med det almindelige navn, han havde, er det svært at identificere JENS HANSEN fra Brabæk blandt de mange andre af samme navn. Efter de foretagne undersøgelser nævnes han første gang i Københavns arkivalier den 10. juni 1789, idet der i borger-skabsprotokollen for København er indført:

»10. Junii 1789 blev Værtshusholder Anders Keisen beskikket til Curator for Jens Hansen.«

Under kong FREDERIK V blev ved lov kuratorbeskikkelsen indført, og den bestemte,

»at enhver Mandsperson, der havde naaet sit 18. Aar (og derved var bleven »mindreårig«, som det kaldtes, skønt han så overtog bestyrelsen af sin formue), dog inden sit 25. Aar skulde være undergivet Tilsyn dermed af en Curator, uden hvis Samtykke han i det Hele ingen Dispositioner skulde kunne træffe over sin Formue.«

Omtalte værtshusholder ANDERS KEISEN findes ikke nævnt i vejviseren for København for året 1789, men han er fundet i endnu ældre arkivalier, som udviser, at han i 1757 ejede to små huse i »Henrich Fyhrens Gang« – en smal gyde, som gik fra midten af Michel Bryggersgade til Kattesundet. Men hvor KEISEN boede, da han blev beskikket til kurator for JENS HANSEN, eller hvorledes bekendtskabet imellem dem opstod, har det ikke været muligt at finde. I Fyhrens Gang har KEISEN sikkert ikke boet, dertil var selskabet i denne gyde sikkert noget for blandet; han findes heller ikke opført i folketællingslisten for 1787 blandt beboerne i denne gyde.

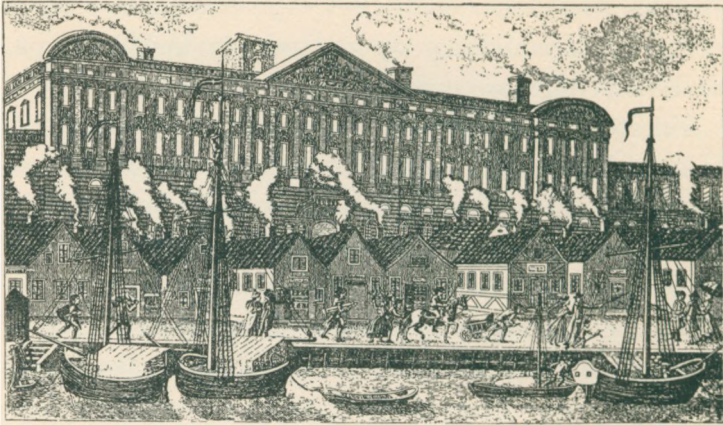
Muligvis har JENS HANSEN ved ankomsten til København søgt og fået tjeneste hos værtshusholder KEISEN, hvilken antagelse støttes af det faktum, at

JENS HANSEN senere selv blev »spisevært«, men dette er kun en formodning og muligvis en forklaring på, at KEISEN blev valgt til kurator.

Første gang man finder oplysning om, hvor JENS HANSEN boede, er, da hans første barn blev døbt. Han må have haft bryllup omkring året 1795; han blev gift med KAREN ALBECK, født ca. 1758, men dokumenter om hans vielse har det ikke været muligt at finde.

Under den store bybrand i København i 1795 – ved hvilken 942 ejendomme blev lagt i aske – var Nikolai kirke brændt (5. juni), og ved kongelige reskripter af 19. juni og 18. september samme år fik menigheden til midlertidigt brug anvist Helliggeistes kirke, men d. 27. juni 1800 resolverede kong CHRISTIAN VII, at Nikolai kirke ikke skulle genopbygges, og ved kongeligt reskript af 21. december 1804 fordeltes sognet fra 1. juli 1805 mellem Vor Frue, Helliggeistes, Trinitatis, Holmens og Garnisons kirker.

JENS HANSENS første barn, en datter, blev født den 22. april 1796 og døbt den 3. juni samme år, antagelig i Helliggeistes kirke, men dåben er indført i Nikolai kirkes dåbsprotokol, da JENS HANSEN havde boet i Nikolai sogn. Fra indførslen får man at vide, at faderen var »Spisevært bag Slottet«.

»Bag Slottet.«

De brandlidtes boliger på slotspladsen efter byens brand 1795.

Som forklaring til udtrykket »bag Slottet« kan følgende oplyses: Christiansborg slot brændte den 26. februar 1794, og et godt årstid senere – i dagene fra 5. til 7. juni 1795 – fandt den store bybrand sted. Der blev gjort meget for at komme de mange brandlidte familier til hjælp, blandt andet blev der på den nuværende Christiansborg slotsplads opført flere rækker små bindingsværkshuse. Dette bygningskompleks blev kaldt »bag Slottet«, idet Christiansborg slots façade som bekendt vender ud mod ridebanen.

Stadskonduktør JØRGEN HENRIK RAWERT udgav i året 1800 en bog med titlen: »Udførlig Beretning om den Plan, der blev lagt og udført i Anledning af den store Ildebrand i København 1795«, og heri meddeler han bl. a.:

»Paa Slotspladsen blev afstukken 8te Gader tvert over samme, hvor Pladsen for Kræmmere og andre Handlende, hvilke derom anmeldte sig, blev anvist til smaa Bindingsværkshuse, som de selv maatte bekoste opført, ialt 80, hvilke for sig udgjorde en liden Republik,«

og længere fremme i bogen oplyser RAWERT:

»Disse smaa Huse maatte staa i 3 Aar, som blev forlænget til 4 Aar . . . Hele det afbrændte Slot Christiansborg blev givet til Priis for dem, der ville benytte sig af Kielderne sammesteds, og af de Mure der stode, til Bolig for en Tid . . . Saaledes lod Magistraten Garder-Stalden indrette til 300 Familier . . . Arbejdet med at have medicinsk Tilsyn med de afbrændte (!) Familier, som i Sommeren 1795 laa paa Nørre Fællid, Volden og andre offentlige Pladser her i Staden og i Vinteren derpaa udi Ridehuset ved Fride-

richsberg Allee, i Ridehuset, Garderstalden og de opbygte interimis Huuse ved Østervold med flere Steder blev overdraget til Lægerne . . .«

Som man heraf kan skønne, var det et ret stort apparat, der blev sat i gang for at hjælpe Københavns brandlidte familier.

Når JENS HANSEN i Nikolai sogns kirkebog for 1796 er opført under adressen »bag Slottet« tør man derfor forudsætte, at han før bybranden har boet i et af de kvarterer, som blev hærget under bybranden, men hvor, har det ikke været muligt at finde; arkivalierne, i hvilke man burde kunne få oplysninger herom, findes ikke, og en nærmere udtalelse vil kun blive gættei.

Hans datter, der fik navnene BIRTHE MARIE, blev som tidligere omtalt født 22. april 1796 og døbt 3. juni samme år, og i dåbsprotokollen for Nikolai sogn er følgende faddere indført:

»Madam Subdahl, Brændevinsbrænder Kone. Jomfru Fischer, Bager Datter. Brændevinsbrænder Pagh. Marketender Schiæfer og Bryggerkarl Jensen.«

Halvandet år efter BIRTHE MARIES fødsel fik JENS HANSEN en søn, der kom til verden lillejuleaftensdag,

den 23. december 1797. Han fik ved dåben i februar 1798 efter St. Nikolai kirkes dåbsprotokol navnene CHRISTIAN HANSEN ALLER; som faddere blev indført:

»Lysestøber Knudsen, Bryggersvendene Peder-
sen og Jessen, Madam Birgitte Lyng og Jomfru
Olsen, Bagerdatter.«

Da det antagelig dengang – ligesom nu – var skik og brug, at man valgte fadderne blandt den nærmeste omgangskreds, ville det have haft interesse at vide lidt nærmere om de nævnte, men oplysningerne, som i dette tilfælde kan gives, er meget få.

Brændevinsbrænder G. S. Pagh boede Vestervold nr. 309, lysestøber Knudsen, der også skrev sig for »lyshandler«, boede Borgergade nr. 122, og jomfru Olsen var datter af »brødbager« Olsen, Gothersgade 178, kælderen.

Op til året 1800 findes JENS HANSEN ikke anført i Københavns vejviser; han er derimod fundet i de såkaldte »Indkvarterings Mandtal for København«. Disse mandtal blev optaget to gange om året, ved påske- og ved mikkelsdagstid, og i listen over Købmagergade kvarter for tiden mellem påske- og mikkelsdag år 1800 anføres JENS HANSEN som boende i Store

Regnegade nr. 183 (det daværende matrikelnummer), en lille ejendom, som lå dér, hvor nu husnumrene 12-16 ligger. Denne ejendom ejedes, da JENS HANSEN flyttede ind, af brændevinsbrænder JENS N. SOMMERSTED, og fra folketællingslisten for året 1801 får man nedenstående billede af familien:

Jens Hansen Aller . . .	Husbonde . . .	32 Aar
Brændevinsbrænder		
Karen Aller	Kone	43 Aar
Christian Aller	Søn	3 Aar
Birgithe Aller	Datter	5 Aar
samt en Tjenestekarl og en Tjenestepige.		

Dette er første gang, at JENS HANSEN findes nævnt med navnene JENS HANSEN ALLER. At han har antaget sit fødesogns navn Aller, fremgår af en bemærkning i Københavns borgerskabsprotokol, i hvilken der den 20. juli 1819 udtrykkeligt angives: »Jens Hansen, med tiltagen Navn Aller.« Men herom senere.

Det kan ikke med sikkerhed siges, når JENS HANSEN har fået borgerskab i København. Der er i borgerskabsprotokollen for disse år flere af navnet JENS HANSEN, der fik borgerskab, navnlig som bryggere og brændevinsbrændere, et par af dem er endog

født i »det Slesvigske« eller »udi Holstein«, men der er ingen, på hvem alle data passer helt. JENS HANSEN skrev sig som »fribrygger«, og så længe laugstvangen bestod, kaldtes den brygger »fribrygger«, der havde erhvervet ret til – skønt med betydelige indskrænkninger – at drive bryggervirksomhed.

Det var i den tid et godt og indbringende erhverv at være brændevinsbrænder. Ikke alene var konsumet stort i hovedstaden, men de fleste brændevinsbrændere holdt også køer og skaffede sig en ekstra fortjeneste ved salget af mælken. Bærmen, der som biprodukt blev tilbage ved brændevinsbrændingen, er nemlig et fortrinligt foder for køer, og derfor holdt brændevinsbrænderne køerne på stald. Staldene var ofte meget middelmådigt indrettede, hist og her i en vognport, hvor der som oftest hverken var tilstrækkelig lys eller luft. Så sent som i året 1883 havde en brændevinsbrænder i Læderstræde to køer stående i en stald på første sal i ejendommens mellembygning. De stakkels dyr kom aldrig ud af denne stald og fik aldrig nogen motion.

Ejendommen i Store Regnegade var tæt befolket, der boede 6 familier med ialt 27 personer, og da ejendommens façade kun målte 14 alen og både for-

hus og baghus kun havde to etager og kvist, må pladsforholdene have været meget indskrænkede. Stueetagen i baghuset benyttede ALLER til sit brændevinsbrænderi og havde privat lejlighed i forhuset.

ALLER fik denne ejendom tilskødet den 24. februar 1806, men pladsforholdene har sikkert været for små, og omkring 1808 flyttede han fra Store Regnegade 183 til Ny Kongensgade 215, en ejendom, som ejedes af fribrygger JENS L. BARFRED. Ny Kongensgade var det oprindelige navn på den gade, som senere fik navnet Store Kongensgade. Begge navne blev indtil ca. 1810 brugt i flæng. I året 1860 fik ejendommen husnummer 110. I indkvarteringsmandtallet for 1808-1809 og 1809-1810 for St. Annæ øster kvarter findes ALLER opført som boende i Kongensgade 215 og er i mandtallet angivet at være fribrygger.

I slutningen af året 1809 købte ALLER ejendommen i Store Kongensgade, som blev tilskødet ham den 8. januar 1810, og i de følgende mandtal er han opført snart som brygger og snart som brygger og brændevinsbrænder.

Af ejendommen 215 i Store Kongensgade findes en ret god beskrivelse i de gamle vurderingsforretninger, og da JENS HANSEN ALLER boede her gennem

en række år, har det interesse at lære de lokaliteter at kende, indenfor hvilke han drev sin virksomhed som brændevinsbrænder og senere også som brygger. Nedenfor skal en af beskrivelserne delvis citeres.

Den ældste vurdering med tilhørende beskrivelse af ejendommen »Nye Kongensgade« nr. 215 (det gamle matrikelnummer fra matrikuleringen i 1755) er fra året 1761. Det var den daværende ejer PETER MATHIESEN, der 26. januar 1761 anmodede om at få sin ejendom vurderet og takseret til »prioritsettefterretning«. Denne anmodning, som han tilskrev magistraten, er endnu opbevaret i Stadsarkivet og skal her gengives som kuriosum og for at vise datidens skrivemåde. Ordlyden er følgende:

»Deris Excelence!

Høy og Velbaaren Herr Geheime Raad og
Ober Præsident, Høyædle og Velbaaren
Høyædle, Velædle og Velbyrdige Herrer
Borgmestere og Raad,

ville ieg underdanigst Hafve udbede at deres
Excelence og Raadgunstige Herrer ville Raad-
gunstigst beordre ved Komende Muur og Tømer-
mester at tage min Tilhørende frie Brøgger-

gaard i store Kongensgade, »forgyldte Tøndekaldet, under Vurdering og at deris derom forfattende forretning, mig Beskreven maatte meddeles, der ieg med dybeste Submission forbliver Deres Excelence Høy og Velbaarne og Samtlige Naadige og Høygunstige Herrers underdanigste og allerydmygste tiener.

Kiøbenhavn d: 26 Januar 1761.

Peter Mathiesen.«

Vurderingen blev snart efter foretaget og ejendommen ansat til en værdi af 13,000 rdlr., men ejeren, PETER MATHIESEN, var ikke tilfreds med denne taksation, da man havde glemt flere dele af bygningen, og MATHIESEN ønskede derfor en ny vurderingsforretning foretaget. Denne anden vurdering foretoges den 27. februar 1761, og nu blev ejendommen ansat til 14,550 rdlr.

Foruden de ovenfor nævnte to vurderinger findes i Stadsarkivet for ejendommen Store Kongensgade nr. 215 tre andre og senere vurderingsforretninger, en fra 20. marts 1767, en fra 29. november 1777 og en fra 17. juni 1794. Denne sidste vurdering havde

ejendommens daværende ejer, brygger JENS L. BARFRED, under 14. juni 1794 anmodet magistraten om at få foretaget, og den blev udført tre dage senere. For at få et indblik i ejendommens indretning er denne vurdering nedenfor delvis gengivet, og selv om beskrivelsen på flere steder er ret ufuldstændig og utydeligt affattet, giver den dog tilnærmelsesvis et skøn over, hvorledes ejendommen så ud, da JENS HANSEN ALLER seks år senere omkring året 1809 flyttede ind. Vurderingsbeskrivelsens ortografi er ikke god, men således skrev håndværksmestrene i slutningen af 1700-tallet. Ordlyden er følgende:

»Bygningen 8 Fag til gaarden og 5 Fag til Gaden. Grund Muur overalt. 2 Etager høy med Vinkel Tag og i Spidsen 3 Fag Vinduer til Gaden. Kiælder under i tre Afdelinger med en Nedgang fra Gaarden.

I Etage, en Stue 2 Fag med Bryst og Pille-paneel Betrokken med Lærret og malet Loftet gibset en tre Etages Vindovn med Rør og til Gaden udvendige Skuder (skodder) derved en Stue 2 fag til Gaden udvendige Skuder Ligeledes panelet betrokken og en to Etages Vind-

ovn med Tromle og Rør der næst 2 fag Køkken med aaben Skorsteen Retterbænk med Skab under Steenvask Hyller og Reoler samt Loftet gibset, 2 fag forstue hvorudi er Trappen anlagt til die øvrige Værelser under Løbene gibset og under samē en af deling derved en Stue 2 fag panelet betrokken med Lærret og Malet Loftet gibset et Hjørne-Skab og en to Etagers Vindovn med tromle og Rør, der bag 2de Kamre panelet betrokken med papir Loftet gibset.

Anden Etage. en Sahl 3 fag med Bryst og pille panel betrokken med Lærret og malet Loftet gibset og en to Etages Vindovn med Tromle og Rør, der ved en Sahl 2 fag ligeledes og en to Etages Vindovn med Tromle og Rør der næst 2 fag Køkken med aaben skorsten Gibset Loft Retterbænk med Skab under Vask Hyller og Reoler 2 fag forstue-gang gibset Loft der næst en Sahl 2 fag med Bryst og Pillepaneel betrokken med Lærret og Malet Loftet gibset og en 2 Etages Vindovn med Tromle og Rør der ved et Kammer panelet betrokken med Lærret og med gibset Loft der næst en Sahl 2 fag ligeledes og en 2 Etages Vindovn med Tromle og Rør;

Loftet derover er udi 4 afdelinger hvor i det ene en Vindovn med Tromle og Rør og til dels fast Loft paa hane Bielkerne.

Nog et Sidehus af 5 fag Muur og Bindingsværk til Gaard og grundmuur til Gaden 1 Etage høyt med Vinkel Tag. Etagen er udi 3de afdelinger med en Bilæggerovn og en forstue til Gaden og et Køkken med aaben Skorsten og malet Loft. Loftet derover udi et. I Mellem bemeldte Side Bygninger en Grund Muur til Gaden hvorudi en Port til ind Kørsel.

En Mellem Bygning bestaaende af 11 fag Grund Muur overalt 2 Etager høyt med gebrokken heel Tag og en durkgaende Qvist over 3 fag med Spis over hvor i en Loft Luge med udlægger og Taug. Kielder under, en Nedgang fra Gaarden til en Fade Kielder belagt med Muursteen med behørig . . . (?) og en Vindovn med Rør, nog en nedgang fra Gaarden til en Pak Kielder.

første Etage, en durkgaende Port 2 fag paa den ene Side af saame er in Rettet til et Brykkeri med en aaben skorsten hvor ved Tvende in Muurede Brykker Kiedler, 9 Jern baandskar med behørig . . . (?) og Pomper i Brugbar Stand

paa den anden Side af Porten til Pakhuus. Anden Etage er udi 3 afdelinger med dels Muur og Bindingsværk og Breder skillerom, Gebrok Taget er ud til Sidehus 4 fag Grund Muur overalt 2 Etager høyt med en Qvist over med Loft Luuge udj. Gebrokken heel Tag. første Etage er indrettet til et Complet Brændeviinsværk med en ind Muuret Kaaberpande med behørig Hatt Tragt og piber 2de Mæske Kar og en Svale Tønde. Anden Etage er udj et Gebrokkent og Loftet udj et. Et stort Gaards Rom brolagt hvori et Skuur af Tømmer og breder, nog et aaben Skuur af Tømmer og fersk Vand med 2de opstander og behørigt Jern pompe Redskab. Bagen til et Side Huus af 3 fag Grund Muur 2 Etager høyt med gebrokken halvtag . . . o. s. v. Et Mellemluug af 8 Fag 2 Etager høyt . . . Nog et Sidehuus af 16 store fag, 1 Etage høyt . . .

Et Gaards Rom brolagt et dobbelt Locum af Muur og Bindingsværk. nog Bagen til en stor Haugeplads inhægnet med 4 Fag Plankeværk Taxationen fandt at Gaarden med alle til hørende Muur og nagelfaste Apertinenter taxe-

res og vurderes til Prioritets Efterretning for den Summa: 32.500 Rdlr.«

I året 1807 blev samtlige grunde og ejendomme i København ommatrikulerede, og ejendommen i Store Kongensgade fik herefter matrikelnummer 270.

Fem år efter, i 1812, blev den såkaldte ildstedsskat udskrevet for hele København, og i denne skattefortegnelse finder man i listerne for St. Annæ øster kvarter under St. Kongensgade 270 en fuldstændig specifikation over alle lejlighederne i ejendommen. Det fremgår af denne specifikation, at ALLER selv beboede den ene af stuelejlighederne, som bestod af tre værelser, et portkammer og to køkkenrum. Disses størrelse udspecificeres i en oversigt, som ser således ud:

Forhuset	Højde	Længde	Bredde	Beboet af
Stuen 1 Værelse . . .	3 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	9	J. H. Aller
- 1 - . . .	3 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	
- 1 - . . .	3 ¹ / ₂	7	5	
- 1 Køkken . . .	3 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	
- 1 - . . .	3 ¹ / ₂	4 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	
- 1 Portkammer	3	5	6 ¹ / ₂	

De angivne mål er danske alen.

Det var altså ikke ret store værelser, ALLER havde i sin private lejlighed, og højt til loftet var der heller ikke. Desuden havde han i baghuset følgende lokaler:

Baghuset	Højde	Længde	Bredde	Beboet af
1 Bryggeri	5	16 ¹ / ₂	19 ¹ / ₂	J. H. Aller
1 Maltkøler	2 ¹ / ₂	11 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂	
1 Brændevinsværk..	4 ¹ / ₂	8 ¹ / ₂	12 ¹ / ₂	

Fra ildstedsskattelisten får man også oplysninger om de øvrige beboelseslejligheder og om beboerne.

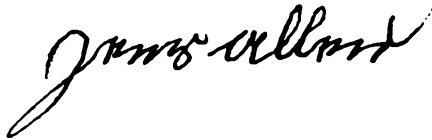
Den 13. februar 1819 tilskrev JENS HANSEN ALLER magistraten således:

»Til at besigtige og vurdere det paa mine Lof-
ter i den mig tilhørende Gaard No. 270 i Store
Kongensgade beliggende Forraad af Malt og
Humle, tillader jeg mig herved at udbede mig,
at der af den høye Magistrat maatte blive ud-
meldt tvende Kyndige Mænd og at Forretningen
maatte snarest mulig blive afholdt.

Kiøbenhavn den 13. Februar 1819.

Ærbødigst
Jens Aller.«

I underskriften på denne ansøgning vil man lægge mærke til, at JENS HANSEN ALLER havde bortkastet navnet HANSEN og nu kun underskrev sig JENS ALLER.

A handwritten signature in cursive script, reading "Jens Allers". The signature is written in dark ink on a light background.

Faksimile af underskriften
på omtalte ansøgning.

Fem dage efter, at JENS ALLER havde indsendt sin ansøgning, indfandt major og grosserer KYE og kommerceråd RABEHOLM sig hos ALLER og foretog vurderingsforretningen, og deres herom afgivne erklæring har følgende ordlyd:

»Ifølge Høye og Velædle Magistratens Ud-nævnelse af 13' dennes har under tegnede indfundet os i Brygger og Brændevinsgaarden No. 270 i Store Kongensgade tilhørende Herr Jens Allers for at besigtige et Parti Malt, Byg og Humle som der i Gaarden er beliggende og blev os forevist af bemeldte Herr Allers. Vi undersøgte samme paa det nøyagtigste og befandt at der var paa Lofterne omtrent 300 Tøn-

der Malt ligesaa omtrent 350 Tdr. Byg med Støvet i Kornet Vandstøvet paa Loftet, endeel Byg der liggende og hvad som var paa Køllen. Dernæst var i Lager 13 halve Baller nye Braunschwig Humle. Maltet befandtes lidet vel skarptørnet, men i sig selv godt og forsvarlig saa intet paa dets Bonitet kan være at erindre, det øvrige Byg e. t. c. befandtes ligeledes i alle dele godt og forsvarlig ligesom et 13 halve Baller nye Braunschwiger Humle var antagelig gode og forsvarlige Kiøbmands Varer.

Saaledes er denne Besigtelses Forretning af os paa det nøyagtigste bleven undersøgt og bemeldte . . . ? efter vores Bedste Skiønnende Befundet vi slutte desaarsag denne Forretning og villig til den med vores Eed at bekræfte naar forlanges.«

Kiøbenhavn den 18. Februar 1819.

H. Kye.
Major. Grosserer.

Rabeholm.
Commerseraad.

I den anden stuelejlighed boede høker JØRGEN HANSEN. Han havde kun et værelse og køkken. På første sal boede professor JENS WILHELM HORNEMANN, bo-

taniker og medudgiver af »Flora danica«. Han havde fire værelser, to små rum og et køkken. På anden sal boede general, greve GEORG LUDVIG VAN DER SCHULENBURG, der havde seks værelser, to tegnekamre og et køkken. SCHULENBURG var gift med JOACHIME FRANCISCA WILHELMINE VON LÖWENSTERN, født 1760.

Som man vil have bemærket, blev ALLER lige fra året 1801, da han findes opført på folketællingslisten, angivet at være brændevinsbrænder. Først så sent som 20. juli 1819 fik ALLER borgerskab som brygger, og herom findes i borgerskabsprotokollen under nævnte dato indført følgende:

»Brændevinsbrænder Jens Hansen med tiltagen Navn Aller, mødte og tilbageleverede sit Borgerbrev som Brændevinsbrænder og blev antaget for Brøgger i følge medelt Privilegium og derpaa vandt Borgerskab.«

Når ALLER foretog dette skridt, var det for at udnytte det privilegium, der i sin tid blev meddelt bryggergården Store Kongensgade 215 og dermed dens ejer og alle senere ejere af denne gård. Dette gamle privilegium blev givet den 10. april 1733 til:

»Jacob Johannis Qvants til hans gård, kaldet Forgyldte Tønde i Kongensgade, at brygge og brænde og at udsælge i Foustager, Kander eller Potter til hvem det kand behøve, imod (en Gang for alle) at give 500 rdlr Capital hvoraf Renten skal anvendes til fattige Soldaters Børn.«

JENS ALLERS datter BIRTHE MARIE ALLER indgik fem og tyve år gammel ægteskab, og Garnisons kirkes vielsesprotokol oplyser herom under 22. april 1821:

»Herr Henrich Wulff, Grosserer, viet til Jomfru Birthe Marie Aller, Store Kongensgade 270.«

og som forlovere er i vielsesprotokollen indført:

»for Brudgommen: Købmand Lytken, Vandkunsten 16,

for Bruden: Herr Brygger Aller, Store Kongensgade 270.

viede med Kongebrev af 13. April 1821 i Huuset af Herr Kofoed.«

De nygifte flyttede ind i HEINERIK WULFFS ejendom i Vimmelskafte - den laa næstefter hjørnejendommen Vimmelskafte-Klosterstræde - og her boede de i mange år.

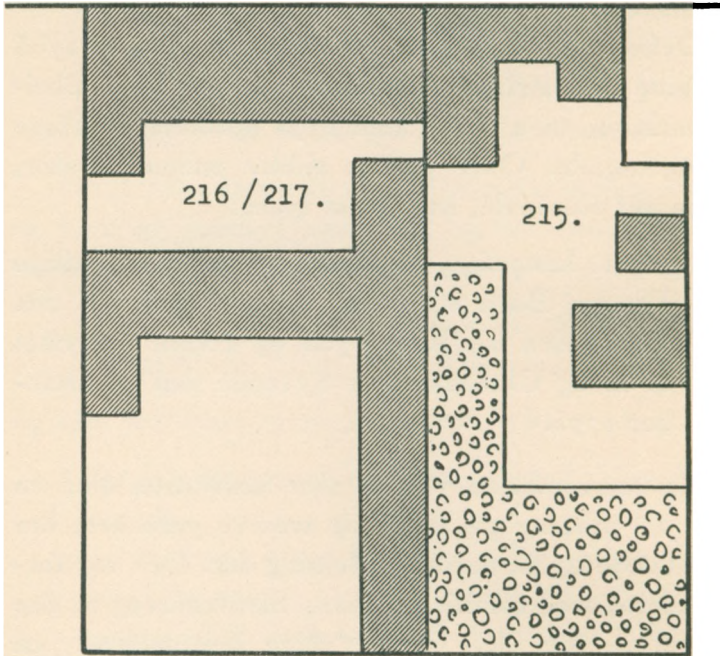
Ved siden af ALLERS bryggergård lå en stor ejendom (matrikelnummer 216-217), som kaldtes »Christians Pleje Huus«, det senere Opfostringshus.

Det var kong FREDERIK V, der den 29. juni 1753 stiftede Opfostringshuset, som oprindeligt lå på Christianshavn, men som i året 1775 flyttedes til Store Kongensgade. Over porten sidder endnu en stor, indmuret stentavle, hvis tekst lyder:

»Det kongelige Opfostringshus for Fattige Dreng Børn stiftet af Kong Friederich den Femte den 29. Junii 1753 og Hertil forflyttet af Kong Christian den Syvende den 17. October 1775.«

Opfostringshuset var en stor institution med en stor forvaltning på nogle og tredive personer, der alle boede og fik deres forplejning dér. Der var forstanderen med familie og »hans Skrivedreng og fire Studiosii«, desuden var der flere informatorer, en oldfrue med tre hjælpepiger, en spisevært, en bager-svend, en »Pøntemester« (navnet blev i ældre tider anvendt om den køkkenmester, der anretter), en mester-bager, en mester-skræder med to svende, en mester-skomager, en portner, en gårdskarl samt

**Ny Kongensgade.
(Store Kongensgade).**

stuepiger og kokkepiger foruden alle stiftelsens børn, af hvilke der i de første år, ALLER boede ved siden af Opfostringshuset, var mellem 220 og 250.

Overfor gengives, efter Geddes kort fra 1755 over københavnske grunde og ejendomme, et rids af grundene Store Kongensgade 215 og 216-217. ALLERS grund målte 31 alen og 4 tommer ud mod gaden og var 108 alen og 3 tommer dyb. Da ALLER flyttede ind, var der en have med lysthus på den bageste del af grunden.

Ejendommen er nu fredet i klasse B.

Lørdag den 16. maj 1829 døde fribrygger JENS ALLER, og hans hustru lod dødsfaldet annoncere i hovedstadens daværende to førende aviser, »Berlingske Tidende«, som dengang kaldtes: »Den til Forsendelse med de kongelige Rideposter privilegerede Danske Statstidende« og »Adresseavisen«, hvis navn lød: »Kiøbenhavns Kongelige alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger«. Annoncen var den samme i begge bladene, og den lød:

»At det behagede det alvise Forsyn, Løvedag den 16'de dennes, at bortkalde til det Bedre min inderlig elskede og stræbsomme Mand, JENS HANSEN ALLER, Brygger og Brændevinsbræn-

der, i en Alder af 64 Aar, efter 35 Aars lykkeligt Ægteskab, bekjendtgjøres herved sørgeligst for Slægt og Venner, paa egne, Børns og Svigersøns Vegne, af hans dybtsørgende Enke.

Karen Aller

født Albeck.*

Begravelsen foregik torsdag den 21. maj 1829 fra Garnisons kirke. – Kirkebogen udviser, at ALLER døde af »Indvendig Svaghed«.

Mærkeligt er det, at medens annoncen i »Adresseavisen« findes i bladet for mandag den 18. maj, findes annoncen i »Berlingske Tidende« først i bladet for lørdag den 23. maj.

Ved dødsfald brugtes det endnu i 1830, at mændene af nærmeste slægt, gode venner og laugsbrødre, når de kom til hjemmet, fra hvilket en afdød skulle bæres eller (sjældnere) køres til kirken, ved denne lejlighed var iført de såkaldte sørgekapper. Det var lange, sorte frakker eller kapper med et sort skulderslag, og disse kapper lejede man. Der var i København flere sådanne udlejningsforretninger, hvor man også kunne leje »Voksduglagner« til underlag for syge, og hvor man kunne leje »Sørgegardiner« til brug

i den stue, i hvilken den afdøde stod i kisten. Sørgedamerne var lange, sorte stykker tøj, med hvilke vinduer, gardiner, spejle o. s. v. blev tildækkede.

Om dette ceremoniel blev brugt, da brygger JENS ALLER blev ført fra hjemmet i Store Kongensgade, vides ikke, men ALLER var jo dog en kendt og sikkert også skattet borger.

Straks efter dødsfaldet flyttede sønnen, CHRISTIAN HANSEN ALLER, til sin moder, enkefru KAREN ALLER, der nu var ejerinde af bryggergården, og sønnen fortsatte der bryggervirksomheden og brændevinsbrænderiet gennem mange år.

Enkefru KAREN ALLER ønskede at tilsikre sin søn CHRISTIAN ALLER ejendommen Store Kongensgade 270 og lod i den anledning tinglæse, at

»afdøde Br. Br. Allers eneste og myndige Arvinger, foruden hans efterlevende Enke Karen Aller født Albeck var deres samavlede tvende Børn, Bryggersvend Christian Hansen Aller og Birgithe Marie Aller i Ægteskab med Grosserer Henrik Wulff, hvilken sidstnævnte har paategnet og medunderskrevet nedenstaaende Skjøde«

og samme dag, den 14. december 1829, blev ejendommen tilskødet CHRISTIAN HANSEN ALLER for 7500 rdlr. sølv. Enken forbeholdt sig sin bolig for livstid i gården og desuden 600 rdlr. årlig til sit underhold.

I begyndelsen af året 1830 henvendte CHRISTIAN ALLER sig til magistraten på Københavns rådhus for at meddele, at han havde overtaget moderens ejendom og derfor ønskede at få det til ejendommen fastlagte privilegium konfirmeret, idet han henviste til, at hans fader, nu afdøde brygger JENS ALLER, havde nydt godt af dette privilegium.

I magistratens referatprotokol for 2. sekretariat findes indført følgende:

»Christian Hansen Aller indsender den meddelte Confirmation paa det Ejeren af Gaarden No. 270 i ny Kongensgade under 10de April 1733 forundte Previlgium til at brygge Øll og brænde Brændevin og anholder om Borgerskab ligesom hans Formand«

og som en fodnote er herunder bemærket:

»Original Previlgiet tilbageleveres med Paa-tegning, efterat Inseraten har vundet Borgerskab paa begge Næringsveje.«

Den bevilling, som magistraten således meddelte
CHRISTIAN ALLER den 11. september 1830, lød:

»Christian Hansen med *tiltaget Navn Aller*, født i Kjøbenhavn den 23. December 1797 vandt Borgerskab som Brændevinsbrænder og Brygger, overensstemmende med den ham som nuværende Ejer af Gaarden 270 i Store Kongensgade den 28' Juli sidstl. allernaadigst meddelte Confirmation paa det Ejeren af fornævnte Gaard under 10' April 1733 forundte Privilegium til sammesteds at brænde Brændevin og brygge Sundhedsøl. – Fritaget for borgerlig militær Tjeneste.«

Da det omtalte gamle privilegium af 10. april 1733 på foranledning af ALLERS ansøgning og med kong FREDERIK VI's confirmation findes indført i andet departements registrant under nr. 270, skal det her gives, da både indholdet og teksten er interessant.

Fr. VI.

»Giøre vitterligt, At eftersom Eieren af Gaarden No. 270 i store Kongensgade i Vor kongelige Residentstad Kiøbenhavn, Christian Hansen Aller, for Os allerunderdanigst har anholdt

om Vor allernaadigste Confirmation paa et under 10 April 1733 udstædt Privilegium til, at der i denne Gaard maa brændes Brændevin samt brygges Sundhedsøl og begge Dele udsælges i Foustager, Kander eller Potter, til hvem det behøver, saa ville Vi dette Privilegium saaledes som det meddelte er forbemeldte Christian Hansen Aller i alle dets Ord, Clausuler og Punkter allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saa og herved confirmere og stadfæste Samme, dog at de ved enhver Forandring af Eier herpaa ansøger Vor allernaadigste Confirmation.

Forbydende . . .

Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 28. Juli 1830.«

Den 24. april 1830 døde enkefru KAREN ALLER, og i »Dansk Statstidende« nr. 69 for 29. april 1830 er indrykket følgende dødsannonce:

»At min kiere gode Moder og Svigermoder, Karen Aller født Albeck, Enke efter forhen afdøde Brygger og Brændeviinsbrænder Jens Hansen Aller, ved en blid og rolig Død er hensøvet

til det Bedre, den 24' dennes, i sit 73de Aars Alder, bekjendtgjøres herved sørgeligst for fraværende Slægt og Venner, af hendes dybtsørgende Børn og Svigerbørn.

København den 27de April 1830.«

(Ingen underskrifter).

Året efter, at CHRISTIAN HANSEN ALLER havde fået borgerskab, ønskede han at indgå ægteskab og henvendte sig derfor – som skik og brug var – på Københavns rådhus for at blive indført til ægteskab og for at betale den forordnede kopulationsskat (ægteskabskat). Denne skat kan føres tilbage til forordning af 18. november 1660 (under FREDERIK III), men blev senere (under CHRISTIAN V) ændret noget, indtil skatten endelig (under FREDERIK IV) ved forordning af 31. december 1700 blev fastlagt således:

- »1) Alle vore høye og nedrige Civil og Militair Betjente, som udi Forordningen om Rangen er begrebne, skulle betale Copulationsskat 50 Rdlr.
- 2) Adelen, som ikke er i Vores Tjeneste 20 Rdlr.

- 3) Alle Geistlige og Øvrighedspersoner
udi vor Residentzstad Kiøbenhavn 10 Rdlr.
 - 4) Borgere og andre Betjente. 4 Rdlr.
 - 5) Iligemaæde Præster og Præster
paa Landet, Fogder, Skrivere, For-
pagtere og Herreds Fogder og alle
militaire Officerer til Lands og til
Vands som ikke tilforne er be-
nævnte 4 Rdlr.
 - 6) Daglønnere, Arbejdere og Tyende 1 Rdlr.
- Afgiften skal betales af Brudgommen paa det
Sted, hvor Copulationen skeer.«

Ægteskabsskatten ophævedes først under CHRI-
STIAN IX ved rådstueplakat af 19. februar 1869.

I henhold til denne gamle bestemmelse måtte
CHRISTIAN HANSEN ALLER som sagt henvende sig på
Københavns rådstue, blev indskrevet og »erlagde
4 Rdlr. og 12 B«.

Kirkebogen for »Den Herre Zebaoths Kirke« (nu-
værende Garnisons kirke) meddeler herom:

»den 13. Marts 1830. Christian Hansen Aller,
Brygger, 32 Aar gammel og Jomfrue Juliane Kir-
stine Gechel, 23 Aar gammel ny Kongensgade

270. Forlovere Herr Grosserer Hendrich Wulff, Wimmelskaftet 16. og Skomagermester Bjerregaard, Kristenbernikowstræde No. 168 Huus Copulation med Kongebrev af 10. Marts.«

Betegnelsen kongebrev brugtes om enhver af kongen udstedt befaling eller bevilling, men brugtes navnlig om en kongelig bevilling til ægteskabs indgåelse uden forudgående lysning fra prædikestolen.

Kongebrevet, som ALLER fik, findes indført i »de sjællandske Tegnelse« (Rigsarkivet), men der findes ingen detaillier, og da alle bilag angående opnåelse af kongebrev er kasserede, kan det ikke nu efterspores, af hvilken grund, eller med hvilken motive-ring, ALLER har ansøgt om denne særlige begunstigeelse. I andet departements registrant nr. 31 for året 1830, pag. 52, er kort og godt noteret:

Fr. VI.

»den 27' samme Maaned (februar) er udfærdiget No. 121 Brygger Christian Hansen Aller og Juliane Kirstine Gechel af Kiøbenhavn, Vielsesbrev.«

De nygifte flyttede straks efter brylluppet ind i ejendommen Store Kongensgade 270, hvor CHRISTIAN HANSEN ALLERS moder boede som enke.

I ægteskabet var der otte børn:

- 1) CAROLINE MARIE ALLER, født 22. maj 1830, døbt i den Herre Zebaots kirke (nuværende Garnisons kirke) den 15. juni 1830. Som faddere blev indskrevet grosserer Hendrik Wulff, skomagermester Knud Bierregaard, jomfru Marie Wulff, forældrene og gjordemoder Thisted.
- 2) IDA FREDERIKKE ALLER, født 22. oktober 1831, døbt 12. november samme år i den Herre Zebaots kirke. Faddere: Grosserer Henrik Wulff, læderhandler Bierregaard, forældrene og gjordemoder Thisted.
- 3) JULIE AUGUSTA ALLER, født 9. juli 1833, døbt 26. juli samme år i den Herre Zebaots kirke. Faddere: Grosserer Henrik Wulff, læderhandler Bierregaard, jomfru Aller, forældrene og gjordemoder Thisted. Denne datter døde 24. oktober 1881.
- 4) THORA CHRISTINE ALLER, født 14. maj 1835, døbt 5. juni samme år i den Herre Zebaots kirke. Faddere: Grosserer H. Wulff, læderhandler Bierregaard, madam Marie Wulff, forældrene og gjordemoder Thisted. Denne datter døde spæd.

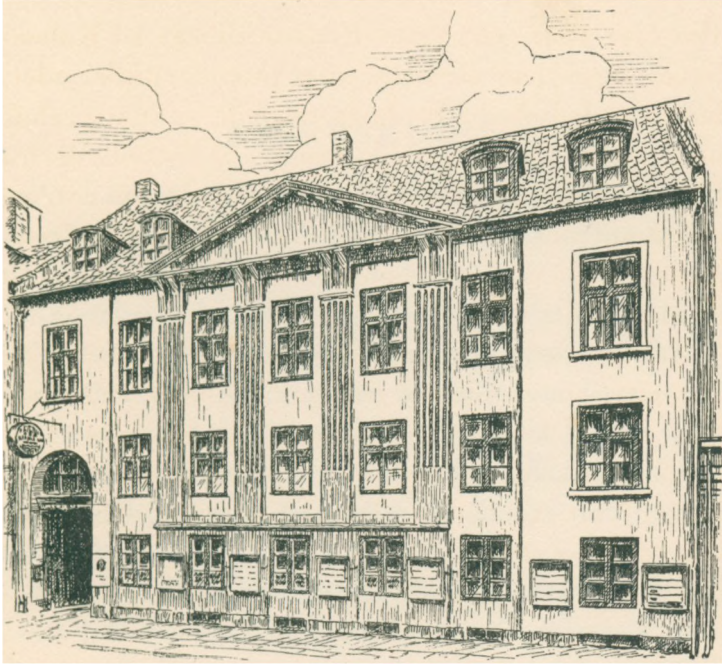
- 5) THORA CHRISTINE ALLER, født 28. juli 1836, døbt 23. august samme år i den Herre Zebaots kirke. Faddere: Grosserer Henrik Wulff, læderhandler Bierregaard, forældrene og gjordemoder Thisted.
- 6) JENS CHRISTIAN ALLER, født den 21. oktober 1838. Denne søn fik borgerskab i København som tømmermand den 23. juli 1872.
- 7) PETER ANDREAS ALLER, født 29. april 1841, døbt 2. juni samme år i den Herre Zebaots kirke. Han var cand. theol. og kommunelærer, døde 25. maj 1874.
- 8) CARL JULIUS ALLER, født den 25. november 1845 i Klosterstræde nr. 75, døbt i Helliggeistes kirke den 24. december samme år. Som faddere er indskrevet: Forældrene og frøken Lund.

De seks ældste børn blev født i Store Kongensgade.

I året 1839 flyttede ALLER ud på Nørrebro, hvor han havde købt en stor grund, på hvilken der stod en villa eller et mindre hus og skrev sig de følgende tre år for »jordbruger«. Grunden, som lå ved den nuværende Jagtvej, blev i årenes løb udparcelleret, bl. a. blev Odinsvej anlagt hen over ALLERS grund.

Fra året 1841, da ALLER flyttede tilbage til København, skrev han sig atter som brændevinsbrænder, lejede en lejlighed i Brolæggerstræde 77 (nuværende no. 3), hvor familien boede i to år, og flyttede derfra i 1843 til Klosterstræde 75 (nuværende no. 15), en ejendom, som endnu ejes af Carl Allers Etablissement; familien blev boende her til CHRISTIAN HANSEN ALLERS død i 1852.

Enken overlevede sin mand i tyve år; hun trak sig året efter sin mands død tilbage til villaen på Nørrebro, som i flere år bar navnet »Allers Arv«. Her boede hun sammen med sine tre døtre, IDA FREDERIKKE, JULIE AUGUSTA og THORA CHRISTINE. – Enkefru ALLER døde 1872.

Store Kongensgade no. 110 tegnet februar 1949.

EFTERSKRIFT

På foranstående sider er det forsøgt at give en skildring af slægten ALLER, så vidt de opbevarede arkivalier tillader.

Skildringen begynder omkring år 1750 med HANS BERTELSEN i Brabæk – det var meget sparsomt, hvad der i arkivet i Åbenrå var at finde om ham – og afsluttes med CHRISTIAN HANSEN ALLERS yngste søn, den senere bladudgiver CARL JULIUS ALLER, da det ikke her har været hensigten at skildre den nyere, mere kendte tid.

Dersom disse optegnelser har medvirket til at kaste lidt lys over slægten ALLER, dens levned, den tid og det milieu, hvori den levede og virkede indtil omkring 1850, er hensigten med denne lille bog nået.

Februar 1949.

HARALD NYSTRØM

SlægtsBiblioteket

1 3 8 9 5 3